

Дрозд Олексій Юрійович, т.в.о.
завідувача докторантури та аспірантури
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ІНСТИТУТ ВИКРИВАЧІВ У США

В американській юриспруденції існують різноманітні юридичні заходи для захисту тих, хто повідомляє про шахрайську та неетичну ділову діяльність. Відомі як «інформатори», ці особи служать суспільним інтересам, виявляючи та розкриваючи грубе розкрадання державних ресурсів.

При цьому інформатори беруть на себе серйозні ризики. Працевлаштування, активи, економічна безпека, свобода і навіть особиста безпека часто піддаються небезпеці або ризику.

Інформатор є фактично особою, яка засвідчила або була частиною неетичного або незаконного процесу, часто проти своєї волі як умови зайнятості, і вирішує подати докази, що свідчать, належним органам влади. Інформатори починають процес обвинувачення у кримінальних справах.

В США діє Закон про «інформаторів (свистунів)», («Whistleblowers act», 1986), відповідно до якого будь-якому співробітнику фірми, підприємства або організації надано дозвіл повідомити в Міністерство юстиції про відомих йому фактів корупції і отримати частину суми за відшкодуванням шкоди або штраф [1]. В Кодекс 1962 року Конгресом США були прийняті так звані офіційні норми поведінки вибраних посадових осіб (членам обох палат парламенту) і публічних посадових органів виконавчої влади.

Право на подання заяв про корупцію закріплено у Законі «Про етику службовців державних органів».

В Сполучених Штатах правова охорона інформаторів значною мірою залежить від держави та предмету конкретної неправомірної поведінки. Інформатори повинні усвідомлювати терміни та процедури офіційного залучення передбачених законом заходів захисту.

Деякі основні американські статuti, які явно передбачають захист інформації від притягнення до покарання, включають: Закон про Ллойд-Ла-Фоллетт 1912 року. Цей закон забезпечив захист

працівникам державних службовців. Працівникам федерального уряду було гарантовано свободу надавати інформацію про зловживання службовим становищем до Конгресу без страху покарання [2].

Закон про захист інформації від 1989 року. Цей американський закон захищає інформаторів від федеральних службовців, які повідомляють про неправомірні дії урядових установ. Будь-які відповідні загрози чи дії, що виникають внаслідок такої інформації, є незаконними. Статут передбачає, що федеральні службовці повідомляють інформацію про будь-яке правове порушення, правило або нормативні акти; валовий бюджетний збиток; значні проблеми з громадськістю або порушенням безпеки; або, зловживання дискрецією [3].

Закон про посилення захисту інформаторів 2012 року суттєво доповнював Закон про захист інформації. У ньому розширено поняття «розкриття інформації», створені додаткові гарантії для працівників, що здійснюють свою діяльність за штатом компанії, створюються додаткові гарантії для працівників державного сектора, за винятком тієї інформації, яка може впливати на питання національної безпеки. В жовтні 2012 року Директивою Президента США № 19 були створені додаткові гарантії для інформаторів, що здійснюють розвідувальну діяльність [4].

В цілому для захисту інформаторів в США залучено широкий правовий інструментарій, який включає в себе такі законодавчі акти, як: Закон про заборону дискримінації за віком від роботодавця; Закон про американських інвалідів; Закон про громадянські права; Антитрастовий закон Клайтона; Закон про чистоту атмосфери; Закон про охорону навколишнього середовища, компенсації та відповідальності; Закон про рівну оплату; Закон про справедливий трудові стандарти; Закон про трудові відносини; Закон про контроль над токсичними речовинами.

В США в якості способів захисту інформатора виступають прямі заборони на таке: пониження в посаді або звільнення; внесення роботодавця в які-небудь «чорні списки»; перешкоджання в кар'єрному рості (переоцінка, що впливає на перспективу просування по службі, і т.д.); дисциплінарне стягнення або коригувальний вплив (позбавлення виплат); обмеження у отриманні пільг та інших вигод; залякування і загроза; зниження заробітної плати або годин роботи.

В США повідомлення про корупцію вважаються проявом активної громадянської позиції. В ході досліджень з'ясувалося, що не менше 60 % жителів США вважають себе зобов'язаними поскаржитися, зіткнувшись з «неповагою до держави». До найбільш поширеної інформації належить:

- про будь-які порушення принципів і процедур внутрішнього контролю (розкрадання, заподіяння шкоди майну компанії, зловживання, порушення законів і т.д.);

- про будь-які порушення в галузі фінансів, які можуть вплинути на надійність рахунків компанії (використання фальшивих інвойсів, фальсифікація звітів або рахунків, шахрайство і т.д.);

- про будь-які порушення антикорупційного законодавства (приховування виплат і т.д.).

Широка охорона інформації, яка входить до цих та інших Федеральних законів, відображає законодавчий намір сприяти стримуванню та запобіганню шахрайським вимогам проти уряду. Не менш важливою законодавчою метою є дотримання правил громадського здоров'я та безпеки. Всебічні законодавчі гарантії для інформованих осіб повинні змусити тих, хто знає про корупцію, приймати рішучі дії.

Список використаних джерел

1. The Whistleblowing Commission. Code of Practice. URL: <http://www.pcaw.org.uk/whistleblowing-commission-public-consultation>. SEC-whistleblowing-benefits-foreigners-too.
2. Corporate whistleblowers. Lawyer's poke. In-house counsels' lips might no longer be sealed. May 10th 2014. NEW YORK. URL: <http://www.economist.com/printedition/2014-05-10>.
3. Simon Wolfe Mark Worth Suelette Dreyfus A. J. Brown. Whistleblower Protection Laws in G20 Countries Priorities for Action. Final Report September 2014. URL: http://www.griffith.edu.au/data/assets/pdf_file/0010/647542/FINAL_-_Whistleblower-Protection-Laws-in-G20-Countries-Priorities-for_-_Action.pdf.
4. The Whistleblower Protection Enhancement Act of 2012 (WPEA). Pub. L. 112-199.